

Official Journal of the European Union. – L 326. – 13.12.2005. – P. 13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:326:0013:0034:EN:PDF>

7. Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004 on minimum standards for the qualification and status of third country nationals or stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection and the content of the protection granted //Official Journal of the European Union. – L 304. – 30.09.2004. – P. 12.

8. Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof //Official Journal of the European Union. – L 212. – 07.08.2001. – P. 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:212:0012:0023:EN:PDF>

9. European Pact on Immigration and Asylum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Ajl0038>

10. РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 239/2010 ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ. від 19 травня 2010 року. що створює Європейське бюро з надання притулку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/45881>

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Т. М. Анакіна

І. О. Журавльова¹

УКРАЇНА І КОПЕНГАГЕНСЬКІ КРИТЕРІЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄС

Європейський вибір України – це шлях наближення до стандартів демократії, громадянського суспільства, верховенства права та забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Метою стратегії економічного і соціального розвитку України є створення реальних умов для її

¹ Студентка 4 групи 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

вступу до Європейського Союзу. Головне для європейської інтеграції України – не формальні обіцянки, а сутнісні перетворення, які у першу чергу потрібні самій Україні. За останій час більш-менш викристалізувались конкретні напрямки, в яких треба рухатись, та проблеми, які треба вирішувати. На відміну від попередніх років, бачення цих напрямів і проблем практично співпадає в ЄС та в Україні, що безперечно свідчить про значний прогрес у стосунках [1].

Умови вступу до ЄС були визначені на засіданні Європейської Ради у Копенгагені, що проводилось 21–22 червня 1993 року: «Асоційовані держави Центральної та Східної Європи, які висловили таке прагнення, можуть стати членами Європейського Союзу. Вступ відбудеться як тільки асоційована держава зможе взяти на себе обов'язки членства, задовольнивши необхідні політичні та економічні вимоги». Ці вимоги отримали назву Копенгагенських критеріїв та включають наступне: перший критерій (політичний критерій) – «стабільність інститутів, що є гарантими демократії, верховенства права, прав людини і поваги та захисту прав меншин»; другий критерій (економічний критерій) – «існування діючої ринкової економіки, а також спроможність впоратися з конкурентним тиском та ринковими силами в межах Європейського Союзу»; третій критерій (критерій членства) – «здатність взяти на себе обов'язки членства, включно з дотриманням цілей політичного, економічного та валютного союзу» [2; 12, с. 283–289]. Ці критерії неподільні. Науковий співробітник Інституту світового господарства м. Кіль (Німеччина) Даніель Пьяцоло вважає: «Зазначені сфери реформування взаємопов'язані, оскільки успіх в одній з них буде досягатися тільки при наявності достатнього прогресу в двох інших. Крім того, успішне просування у всіх сферах необхідно для забезпечення надійності економічних реформ» [3].

Під час прес-конференції на тему «Євроінтеграція – ще один шлях обов'язкового українського розвитку» В. Копійка зазначив: «Україна на сьогодні при наявності політичної волі ЄС може бути визнана кандидатом, причому кандидатом, який досить успішно виконує вимоги Євро-союзу. Копенгагенські критерії вступу до ЄС мають дуже загальний формат, але на сьогодні Україна теж на них орієнтується» [4]. 19 червня 2007 року президент України Віктор Ющенко у своїй статті, опублікованій в німецькій газеті «Франкфуртер Альгемайне Цайтунг» наголосив, що протягом наступних десяти років Україна має повністю виконати Копенгагенські критерії вступу до Європейського Союзу. «Це є моєю

ціллю», – зазначив президент [5]. Отже, по закінченню майже 10 років можна проаналізувати стан відповідності нашої держави копенгагенським критеріям членства у ЄС.

Політичний критерій. Можливість прийняття нової країни до складу ЄС передбачена в ст. 49 Договору про ЄС: «Будь-яка європейська держава, яка поважає цінності, зазначені в ст. 2, та віддана їх поширенню, може подати заявку на набуття членства у Союзі». Відповідно до статті 2 зазначеного договору: «Союз заснований на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, правової держави і дотримання прав людини, включаючи права осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для держав-членів в рамках суспільства, характеризується плюралізмом, недискримінацією, терпимістю, справедливістю, солідарністю і рівністю жінок та чоловіків» [6]. ЄС за всю свою історію лише кілька разів відхилив заявки про набуття членства в Союзі: невдача спіткала Марокко, Туреччину та Іспанію. Марокко не відповідала засадничому географічному критерію членства в ЄС, а Іспанії і Туреччині було відмовлено розпочати перемови головним чином через авторитарність режимів, що правили в цих країнах на час подання заявок – після того, як автократії поступилися місцем цілком легітимним демократичним урядам – ЄС розпочав з цими країнами переговори про вступ [7]. У рішеннях Люксембурзької Ради (12–13 грудня 1997 року) зазначалося, що «дотримання Копенгагенського політичного критерію є передумовою для початку переговорів про асоціацію».

На сьогодні Україна вже виконала низку політичних критеріїв, до них слід віднести: закріплення в Конституції України гарантії захисту політичних, економічних та соціальних прав. Конституція встановила демократичні інститути та незалежні органи правосуддя, органи конституційної юрисдикції, що створюють умови для нормального функціонування державних установ; ратифіковано низку міжнародних нормативних актів, наприклад, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права; схвалено низку нових законів, що стосуються вдосконалення виборчого процесу; скасовано смертну кару; ухвалено Закон України «Про виконання рішень Європейського суду з прав людини»; проведено реформу прокуратури щодо обмеження повноважень та ін. Але існують також завдання, які ще необхідно вирішити у майбутньому, наприклад, слід вживати реальних заходів щодо забезпечення дотримання прав і свобод людини, закріпле-

них у Конституції України; більш послідовною має бути політика щодо боротьби з корупцією; необхідно усунути існуючі розбіжності між різними законодавчими актами, наприклад, між Цивільним і Господарським Кодексами України та ін. [8].

Група економічних критеріїв має дві складові – існування діючої ринкової економіки; спроможність впоратись з ринковими силами та тиском конкурентного середовища в межах Європейського Союзу – виконання кожної з яких оцінюється на основі аналізу ряду факторів. Стан виконання економічного критерію в нашій країні має наступний вигляд: поступово підвищується рівень продуктивності виробництва та розширюється база економічного зростання; Україна отримала від ЄС та США статус країни з ринковою економікою; внесено зміни до відповідних законів України з метою приведення законодавства у відповідність до законодавства ЄС; у сфері фінансових послуг Національним банком України прийнято постанови з метою вдосконалення процесу аудиту та нагляду у банківському секторі; схвалено відповідне законодавство щодо врегулювання ринків цінних паперів; реформовано систему щодо порядку проведення аудиту та створення комп'ютерних реєстрів податкових накладних і відповідної автоматизованої системи; у сфері прав інтелектуальної власності досягнуто значного успіху у вдосконаленні відповідного законодавства та ін. [8].

На сьогодні, для покращення економічного становища слід модернізувати традиційне виробництво, домагатися ефективності економіки. З розвитком економіки пов'язане забезпечення економічної свободи кожної людини. Треба враховувати, що з економічним зростанням відбувається збільшення номінальних та реальних доходів населення, до того ж треба брати до уваги, що зростання вартості робочої сили можна досягти не при безробітті, а при надлишку робочих місць. Необхідно забезпечити зростання середньорічних темпів ВВП, водночас мають залишатися високими темпи зростання інвестицій в країну. Середньорічний рівень інфляції має бути знижено. Потрібно, щоб продовжувався прогрес у створенні повністю функціонуючої ринкової економіки, включаючи ціноутворення, контроль за державною допомогою, законодавчим середовищем, яке забезпечує чесну конкуренцію між суб'єктами господарювання [9].

Третій критерій – критерій членства є, як свідчать переговори країн-кандидатів, найважчим для виконання. При проведенні переговорів про

набуття членства в ЄС конкретизовані 31 критерій членства. Кожен з них відповідає одному з 31 розділів *acquis communautaire* («спільного добробку ЄС»). Копенгагенська Європейська Рада дійшла висновку, що країни-кандидати мають бути здатними взяти на себе зобов'язання членства в ЄС у контексті відповідності цілям Договору про Європейський Союз, включаючи політичний, економічний і валютний Союз. Спільна зовнішня політика і політика у сфері безпеки є головними складовими політичного союзу ЄС. Важливим сегментом ЄС є Європейський економічний і валютний союз. Однак слід розрізняти участь у валютному союзі, обов'язковому для усіх членів ЄС, і прийняття євро як єдиної валюти. Від нових членів не вимагається прийняття євро як єдиної валюти, навіть якщо вони беруть участь у ЕВС. Участь у ньому сприятиме розвитку країн-кандидатів, прийняттю у перспективі євро як єдиної валюти для усіх членів ЄС [10]. Для виконання Україною даного критерію необхідно здійснити низку практичних дій, щодо кожного з пунктів *acquis communautaire*, серед яких можна виділити: забезпечення цінової стабільності, стабільності національної валюти, подолання дефіциту бюджету, державного боргу, проведення гармонізації українського законодавства з нормативними актами ЄС у сфері енергетики, промисловості, екології, забезпечити відповідність стандартів промислової продукції європейським та ін.

Згідно з рішенням Європейської Ради у Люксембурзі в 1997 р., Європейською Комісією було запропоновано подавати щорічні звіти про досягнутий прогрес країн-кандидатів у процесі приєднання з відповідними висновками. У них Комісія аналізує відповідність реформ, що проводяться у країнах-кандидатах з 1997 р., Копенгагенським критеріям. При цьому ЄК бере до уваги лише вжиті заходи, а не ті, що готуються. Це є універсальним методом, який дає можливість на основі об'єктивного підходу порівняти й оцінити реальний прогрес країн на шляху вступу до ЄС.

На сьогодні, як зазначає А. Романюк, оцінка відповідності вищезазначеним критеріям буде переважно негативною для України. Причинами виступають: внутрішня політична нестабільність; не повна відповідність України формальним критеріям [11]. Отже, перед Україною ще залишаються складні завдання, щодо реалізації Копенгагенських критеріїв у життя, а швидкість їх вирішення залежить від ефективності засобів їх розв'язання, наявності бажання та здійснення активних дій, як на рівні органів влади, так і на рівні пересічних громадян.

Література:

1. Їжак О. Основні перешкоди та базові інструменти європейської інтеграції України// Електронний ресурс: режим доступу – <http://www.db.niss.gov.ua/docs/polmil/191.htm>

2. Зажигаєв Б. В. Україна: урівень соответствия критериям для кандидатов на вступление в ЕС (Куда идет Украина?). Електронний ресурс: режим доступу – <http://www.kyumu.edu.ua/vmv/v/p05/ar006034.pdf>

3. Пьяцоло Д. Восточная Европая между трансформацией и вступлением в ЕС: анализ реформаторских требований : Экономическая политика: стратегия и тактика / Д. Пьяцоло // Проблемы теории и практики управления : Международный журнал. – 2002. – № 2. – С. 8–14.

4. Експерт про ЄС, Україну, Балкани та копенгагенські критерії. Електронний ресурс: режим доступу – <http://www.unian.ua/society/282074-ekspert-pro-es-ukrajinu-balkani-ta-kopengagenski-kriteriji.html>

5. Снігур-Грабовська Г. УКРІНФОРМ. Електронний ресурс: режим доступу – http://www.ukrinform.ua/rubric-politics/481651-protyagom_nastupnih_desyati_rokv_ukrana_ma_vikonati_kopengagensk_kriter_vstupu_do_s_vktor_yushchenko_581299.html

6. Договір про Європейський Союз; Договір, Міжнародний документ від 07.02.1992. Електронний ресурс: режим доступу – http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_029

7. Міхель Д. О. Копенгагенські критерії як чинники розбудови демократичних процесів та наближеності до європейського рівня життя в Україні / Д. Міхель // Наукові праці. Політологія. – 2010. – Випуск 137. Том 149. – С. 153–157

8. Жовква І. І. Критерії членства СОТ, ЄС та НАТО. Інтеграційні перспективи України / В. Р. Сіденко, І. І. Жовква, Г. М. Немиря, Г. М. Перепелиця // Аналітичне дослідження. – Київ, 2010. – 84 с.

9. Гражевська Н. Забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в глобальному постіндустріальному вимірі / Н. Гражевська // Економіст України. – 2008. – № 9. – С. 54–62.

10. Копенгагенські критерії членства в Європейському союзі (довідка). Електронний ресурс: режим доступу – <http://mfa.gov.ua/ua/page/open/id/774>

11. Україна-НАТО: регіональний вимір. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. – Львів, 6 грудня 2008 року. Електронний ресурс: режим доступу – <http://natoua.org/news.php?nid=1>

12. Яковюк І. В. Правові основи європейської інтеграції та її вплив на державно-правовий розвиток України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01; 12.00.11 / І. В. Яковюк. – Х., 2014. – 474 с.

Науковий керівник: асистент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого С. Р. Асірян